

**EINAR MÁR GUÐMUNDSSON: ÀNGELS DE L'UNIVERS.
TRADUCCIÓ D'INÉS GARCÍA LÓPEZ. BARCELONA, NITS
BLANQUES EDICIONS, 2021, 221 PÀGINES**

MERITXELL RISCO DE LA TORRE
Universitat d'Íslàndia (Háskóli Íslands)
mrd4@hi.is
ORCID: 0000-0002-4232-3364

El dia 30 de març de 1949, Islàndia ingressa a l'OTAN i la plaça d'Austurvöllur, on es troba l'Alþingi, el parlament del país, es veu abarrotada de revoltes, gasos lacrimògens i crits de protesta en contra d'un govern que, sembla ser, acaba de condemnar l'illa a un dels pitjors capítols de la seva història. A l'altra banda de la ciutat, neix en Páll Ólafsson. Dos esdeveniments completament aliens queden entrelaçats perfectament durant el recorregut d'una de les novel·les islandeses contemporànies més rellevants. *Àngels de l'Univers*, l'aclamada obra d'en Einar Már Guðmundsson, fou publicada originalment l'any 1993. Subseqüentment, l'any 1995, la novel·la rep el premi literari del Consell Nòrdic. L'any 2000 s'estrena el film epònim, produït i dirigit per en Friðrik Þór Friðriksson, també nominat i guanyador de diversos premis. La història de la novel·la és íntima, dedicada al germà de l'autor, en Pálmi Örn Guðmundsson, qui patí psicològicament fins al dia de la seva mort, un any abans de la publicació d'*Àngels*. Ara, aquesta fantàstica història ens arriba al públic catalanoparlant de la mà de na Inés García López i de l'editorial Nits Blanques i marca el començament d'una nova etapa: vet aquí la primera novel·la islandesa traduïda directament al català.

Ens trobem en el món d'en Páll, en Palli, veu narradora protagonista de la novel·la. Durant el recorregut de la narració, en Páll és alhora un nen tot acabat de néixer, un escriptor lletraferit, un adult alcohòlic i esvalotador, un malalt de l'hospital psiquiàtric Kleppur, un jove músic enamorat i el producte d'un somni de joventut de la seva mare. La novel·la, narrada des del punt de vista d'en Páll, és una profunda visió dins la vida i les penúries del protagonista i es desenvolupa en una temporalitat estranya i onírica. La vida d'en Páll comença abans del seu naixement, en una premonició que arriba tot de sobte a la seva mare i en una descripció de la seva genealogia, tant de pares com d'avis. La veu narradora en primera persona descriu no només els fets que porten a la seva arribada al món sinó tot el que envolta aquest naixement: la ciutat de Reykjavík en el tedi procés de modernització que va patir a mitjans del segle XX i que encara ens acompanya avui dia.

En aquesta temporalitat gairebé onírica, en Páll ens relata com la seva vida, ja augurada per la seva mare, sembla tristament lligada als successos històrics d'aquell temps, a un univers que, segons ell, li fa la traveta repetidament. Excepte

certes dificultats, la infantesa i joventut del protagonista passen còmodament, majoritàriament en apartaments de subsol amb un jardí just al darrere i amics del barri que venen a jugar i a visitar-lo. Lentament, però, ens arriben missatges del futur, escenes de la vida d'un Páll internat al Kleppur i a cada capítol del passat que va esdevenint, se'ns introdueix més i més informació d'aquesta vida trista i arruïnada. El moment d'impàs entre una joventut esvalotada i la vida adulta totalment arruïnada és, malauradament, el seu primer desamor. En Páll i na Dagný comparteixen un amor apassionat i jove, travessant els llinars de les classes socials i de les diferències, però no dura tant com en Páll hagués desitjat. Ell ignora els advertiments dels seus amics propers i es deixa trencar el cor per na Dagný i en aquell moment, els primers indicis de la malaltia —que el lector ja sap existeix, trenquen la frontera entre el present i el passat i esdevenen el motiu principal de la narració.

En Páll refusa ajuda i és incomprès per aquells l'envolten, gairebé maltractat i es perd dins del seu propi món en un tumult de successos intensos i desordenats que l'afecten físicament i mentalment. Com a lectores, ens sentim llavors immerses en aquesta catàstrofe; no hi ha escapatòria per a en Palli, el noi jove que creix a Bryggjusund, sinó que ara ja només es tracta d'en Páll i dels seus companys del Kleppur: en Pétur, en Viktor i n'Óli el Beatle. Junts intentaran escapar les seves realitats aïllades i alienades de la societat, de la medicació i els tractaments a través de pensaments de tesis doctorals, de connexions telepàtiques amb els Beatles i d'improvisades aventures a la ciutat. Des dels estranys personatges —aparicions o de carn i ossos— que acompanyen a en Páll fins la vida adulta com el rei Balduí o l'emperador de l'Aurora Boreal, fins a familiars que conviuen amb ell fins que es perd dins del seu cap, la novel·la ens presenta caràcters curiosos però versemblants. Aquests personatges d'històries adornades però realistes no se'ns presenten com a estereotips, sinó com a persones reals, amb una corporalitat prevalent. *Àngels* ens parla de la vida d'un malalt psiquiàtric d'una manera sorprenentment sana i versemblant, plena d'un humor còmic i alhora tràgic. L'estat mental d'en Páll, tan caòtic com la tonalitat de la novel·la, es veu reflectit perfectament en el desordre dels successos narrats. Una ment que no pot escapar la seva pròpia pena es reproduïx en la manera en la qual la història ens arriba per part de l'autor.

En dues-centes pàgines i escaig, n'Einar Már reconcilia el món caòtic i advers d'en Páll amb la realitat del món que l'envolta. Mitjançant l'ús d'un llenguatge poètic que gairebé s'assimila a les imatges de la complicada poesia escàldica islandesa, l'autor ens presenta una Islàndia grisenc i alhora resplendent, acompanyada de referències diverses, dels Beatles a en Franz Kafka. Una terra que, com la ment del seu narrador, es construeix i està alhora en procés de destrucció. La novel·la és, en la seva totalitat, una imatge dura i veritable sobre la realitat de conviure amb una malaltia mental en una societat que menysprea i castiga la seva existència. De la mà de na Inés García, la novel·la ens arriba gairebé intacta, una fita de traducció que només una coneixedora de la llengua i la cultura

islandesa ens podria aportar. La traductora aconsegueix traslladar-nos directament al cor de Reykjavík amb la naturalitat pròpia d'algú que coneix i s'estima aquesta illa, la seva llengua i la seva impermeable cultura. Enmig de la polsegosa realitat descrita a la novel·la, el lector catalanoparlant descobrirà o reconeixerà llocs d'una Islàndia que encara existeix avui dia: d'edificis a construir, de nits que duren dies sencers, de fiords replets d'històries. La traductora manté, al llarg de la seva traducció, els noms originals dels llocs i les persones, i amb això aconsegueix també donar un sentit de naturalitat a la narració que es perdria en voler adaptar la complicada ortografia islandesa a la nostra llengua. Curiosament, però, aquesta enrevessada llengua es transmet perfectament al català, amb construccions belles i gairebé poètiques que l'autor escrivia originalment i que esdevenen de la mateixa forma en la nostra llengua. Els versos que apareixen al principi o enmig d'alguns capítols estan traduïts amb la mateixa destresa amb la que es tradueix la prosa, fent que la lectura de la novel·la se'ns faci, irònicament, dolça i reparadora.

A la traductora no se li escapa cap detall: la novel·la es construeix en una prosa rica d'imatges, com una metàfora plena de metàfores, de descripcions de colors que només existeixen en aquesta aïllada terra de l'Atlàntic Nord, i tots aquests petits matisos que conformen la totalitat de l'obra se'ns transmeten a través d'una impecable traducció. La prosa i el vers s'uneixen en la melodia harmoniosa i alhora caòtica que és la ment del narrador, i ens deixa entreveure l'estil islandès en la seva magnànima glòria. Es podria dir que la traductora no només ha fet una gran feina en transmetre'ns els valors lírics de l'obra sinó que l'elecció d'*Àngels de l'Univers* és, m'atreveixo a dir, la més encertada introducció a la magnífica tradició literària islandesa per al públic catalanoparlant.

Enn læðast skuggarnir um húsinn.

Enn flytur myrkrið um róttlausu farvegi loftsin.

Úti glitrar krapið.

Mánaljósið glampar.

Undir stjörnuðýrð heimsins standa staurarnir einir.

Les ombres encara s'arrossequen per les cases.

La foscor encara sura pels canals desarrelats de l'aire.

La neu mig fosa brilla a l'exterior.

La llum de la lluna resplendeix.

Sota la glòria estrellada del món, els pals dels fanals s'aguanten sols.¹

---

¹ Einar Már Guðmundsson (1993⁵), *Englar Alheimsins*, Reykjavík, Mál og Menning, 64. Einar Már Guðmundsson (2021), *Àngels de l'Univers*, Barcelona, Nits Blanques Edicions, trad. de García López, Inés; *Englar Alheimsins*, Reykjavík, Mál og Menning, 2016), 53.